

สื่อใหม่ กับการเคลื่อนไหวทางการเมือง



เวทีอภิปรายสาธารณะนี้ จัดขึ้นภายใต้โครงการสื่อเพื่อประชาธิปไตย เป็นหนึ่งในโครงการของมูลนิธิไฮนริค เบ็ลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศประชาธิปไตยมีโอกาสเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลายและรอบด้าน ภายใต้กฎหมายและนโยบายของสากล ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วยความรับผิดชอบและความเป็นธรรม

ภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สื่อใหม่อย่างสื่อออนไลน์ เคเบิลทีวี-ทีวีดาวเทียม วิทยุชุมชน และวิทยุท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวางและหลากหลาย ขณะที่หน่วยงานรัฐหลายแห่งต่างมองการเติบโตของสื่อใหม่เหล่านี้ว่าอาจเป็นตัวการสำคัญในการขยายความแตกแยกทางความคิดในสังคมไทย ความกังวลดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานความมั่นคงของรัฐมีนโยบายในการจับตาความเคลื่อนไหวของสื่อใหม่อย่างเข้มข้น

รวมไปถึงในช่วงที่ผ่านมา มีการสั่งปิดการดำเนินการของสื่อใหม่หลายแห่ง ช่วงสถานการณ์ก่อนและหลังการเลือกตั้งที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 สื่อใหม่ในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ยังคงเป็นพื้นที่การสื่อสารที่สำคัญที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และกลุ่มทางการเมืองต่างๆ ใช้สื่อใหม่เพื่อเป้าประสงค์ทางการเมืองที่แตกต่างกันไป

เป้าหมายของการอภิปรายในครั้งนี้ คือเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างตัวแทนจากหน่วยงานรัฐ นักวิชาการ นักข่าวนักวิชาชีพ และภาคประชาสังคม ที่ทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารและความคิดเห็นทางการเมืองต่อ 3 ประเด็นหลัก คือ

- (1) พรหมแดนของ Free Speech และ Hate Speech ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- (2) สื่อออนไลน์ กับขอบเขตการแสดงความคิดเห็นและการหาเสียงทางการเมือง
- (3) ความท้าทายของสื่อทีวีดาวเทียมเคเบิล วิทยุชุมชนและวิทยุท้องถิ่นกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองช่วงก่อนและหลังเลือกตั้ง

Free Speech และ Hate Speech

กับการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสังคมไทย

ในสังคมประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพทางความคิดและการแสดงความคิดเห็นใดๆ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะถือว่าเป็นสิทธิสำคัญขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ทั้งนี้ สังคมใดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้คิด และแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ย่อมทำให้สังคมเต็มไปด้วยข้อมูลความรู้ ข่าวสารใหม่ๆ ที่ไหลเวียนในสังคม โดยผ่านการนำเสนอของทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อทางเลือก ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายในการคิดวิเคราะห์ เกิดพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางสังคม-การเมือง มากขึ้น ตลอดจนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้ายย่อมส่งผลให้รัฐบาลตัดสินใจทางนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมได้มากขึ้น และยอมทำให้สังคมพัฒนายิ่งขึ้นด้วย ทว่า การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี หรือ Free Speech นั้นย่อมกระทำได้ภายใต้กฎหมาย และหลักการความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นในสังคมเช่นกัน

แม้ สังคมประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับ Free Speech หรือการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีต่อประเด็นทางสังคมต่างๆ ผู้คนยังตั้งคำถามต่อ Hate Speech ซึ่งหมายถึง วาจา การแสดงออก หรือรูปภาพ ที่มุ่งสร้างความเกลียดชังต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน เหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีฐานจากอคติเกี่ยวกับ เชื้อชาติ ศาสนา เพศสภาพ ความพิการทางเพศ สถานที่เกิด หรือลักษณะใดๆ อันเป็นการแบ่งแยกว่าควรได้รับการกลั่นกรอง ปิดกั้นหรือไม่ควรนำเสนอในสื่อใหม่

นักวิชาการไทยมีความเห็นต่อประเด็นนี้เช่นกัน โดย ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ อาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตั้งคำถามต่อว่า หากจะออกกฎหมายบังคับควบคุม Hate Speech สังคมต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนถกเถียงให้ชัดเจนว่าอะไรคือ Hate Speech หากมีการบัญญัติกฎหมายต้องมีการกำหนดนิยามของ Hate Speech อย่างชัดเจน เพราะเป็นการกำกับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และหลักการสากลซึ่งต้องมีเหตุผลรองรับ ดร.โสรัจจ์ กล่าว

ต่อว่า กรณีบริบทในประเทศ ตะวันตก อาทิ สหรัฐอเมริกา หรือประเทศในยุโรป กล่าวถึงประเด็นนี้ชัดเจน คือ เรื่องสิทธิและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในขณะที่ปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่บางกลุ่มเรียกร้องให้มีการปิดกั้นหรือดำเนินคดีทางกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งแท้จริงแล้วไม่เข้าข่ายเป็น Hate Speech โดยตรง ดร.โสรัจจ์เห็นว่า ประเด็นนี้ต้องเปิดให้มีการถกเถียงอย่างกว้างขวาง เพื่อหาทางออกร่วมกัน แทนที่จะเข้าไปควบคุมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนอย่างเบ็ดเสร็จโดยการคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียว

ดร.พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กล่าวเสริมว่า ในทางกฎหมาย การแสดงออกที่เข้าข่าย Hate Speech นั้นจะต้องได้รับการพิสูจน์เรื่องเจตนา และต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าคำพูดที่เปล่งออกมามีผลโดยตรงก่อให้เกิดความเสียหายจริงหรือไม่ ซึ่งเป็นระบบที่กฎหมายให้การรับรองและความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งมาตรฐานในเมืองไทยคิดว่ายังไม่มีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทั้งนี้ โดยหลักการประชาธิปไตยแล้ว หากประเทศไทยยึดหลักนี้ รัฐต้องรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนทุกคน จะเข้าไปจำกัดหรือแทรกแซงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกตามกฎหมายไม่ได้

ดร.พรสันต์ กล่าวเพิ่มเติมว่า อย่างไรก็ตาม ในทางกฎหมายก็มีข้อยกเว้น สิทธิเสรีภาพที่จำกัดด้วยกฎหมายแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ หนึ่ง สิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนาซึ่งรัฐจะเข้าไปแทรกแซงบังคับไม่ได้ สองคือ เสรีภาพแบบสัมพัทธ์ เข้าไปจำกัดได้แต่ต้องอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐหรือรัฐธรรมนูญ และมีเงื่อนไข เช่น ต้องอธิบายว่าเป็นไปเพื่อความมั่นคงของประเทศ แต่ความมั่นคงของประเทศนั้นมีปัญหาบางประการว่าอะไรคือความมั่นคง อะไรคือตัวชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงนั้น อะไรคือความสงบเรียบร้อย ซึ่งต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กัน เงื่อนไขอีกอย่างที่จะไปจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องบังคับใช้เป็นการทั่วไป ไม่เป็นสองมาตรฐาน ใช้กับทุกคนเท่าเทียมกัน

“บริบทในประเทศตะวันตก อาทิ สหรัฐอเมริกา หรือประเทศในยุโรป
กล่าวถึงประเด็นนี้ชัดเจน คือ เรื่องสิทธิ และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์
ในขณะที่ปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่บางกลุ่มเรียกร้องให้มีการปิดกั้น
หรือดำเนินคดีทางกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่ง
แท้จริงแล้วไม่เข้าข่ายเป็น Hate Speech”

ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ นักวิชาการต่างเห็นตรงกันว่า ยังมีกฎหมายสากลหลายฉบับที่ให้ความคุ้มครอง และสถาปนาสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกด้วย อาทิ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights - UDHR), ญัตติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR), องค์การสิทธิมนุษยชนอาเซียน หรือ ไอชา (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights - AICHR) อย่างไรก็ตาม ดร.พิรงรอง รามสูต รณันท์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า แม้สังคมประชาธิปไตยมีหลักการรับรองและคุ้มครองเรื่องของ Free Speech และบางกลุ่มมองว่าสังคมยังขาดการจัดการกับ Hate Speech ด้วยกฎหมายอย่างเท่าทัน แต่เรากลับพบว่ามีการใช้กลไกทางสังคมออนไลน์จัดการ กดดัน ช่มชู้ ว่าร้าย อย่างรุนแรงกับใครก็ตามที่เขียนหรือแสดงความคิดเห็นเข้าข่ายหมิ่นสถาบันเบื้องสูงอย่างรุนแรง และยังไม่มียุติธรรมที่ใช้กฎหมายเข้าไปดูแลคุ้มครองคนเหล่านี้ และการใช้ Hate Speech เพื่อโต้ตอบกับสิ่งที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น Hate Speech ในสังคมไทยเช่นกัน

สื่อใหม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประกาศจุดยืนเพียงอย่างเดียว มากกว่าการแสดงข้อมูล หรือถกเถียงกันด้วยความรู้ ทัศ.สมชาย กล่าวย้ำต่อว่า ฉะนั้นคนในชุมชนสื่อออนไลน์ต้องร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้บทสนทนาในสื่อออนไลน์เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ทุกคนต้องร่วมกันสร้างวัฒนธรรมการวิพากษ์วิจารณ์ที่เข้มแข็งมากขึ้น ไม่ว่าแต่ละคนจะเห็นต่างกัน เป็นสื่อเหลืองสื่อแดง ฯลฯ ทุกคนต้องเคารพซึ่งกันและกัน และพูดคุยแลกเปลี่ยนกันอย่างสร้างสรรค์ หนึ่งในผู้ร่วมงานอภิปรายครั้งนี้ ยังเสริมว่าการที่สื่อกระแสหลักนำเสนอประเด็นเรื่อง Hate Speech ในการสื่อสารของโลกออนไลน์เป็นหลักนั้น อาจทำให้สังคมยึดติดหรือติดก้นกับตรงจุดนี้มากเกินไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดการนำเสนอกลบเกลื่อนปัญหาต่างๆ ที่อาจเป็นรากของปัญหาจริงๆ ในสังคมไทยได้เช่นกัน

ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวเสริมในประเด็นนี้ด้วยว่า สิ่งที่น่าเป็นกังวลมากกว่า Hate Speech คือ Loving But -



“ส่วนหนึ่งของความรุนแรงด้านภาษาวาทา ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ที่มีค่อนข้างมากนั้น เป็นภาพสะท้อนของความขัดแย้งที่อยู่ในสังคมไทย ซึ่งไม่สามารถที่จะแยกความขัดแย้งที่เกิดในสื่อใหม่ไม่ว่าชนิดใดออกจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยได้”

รศ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ด้าน รศ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า ส่วนหนึ่งของความรุนแรงด้านภาษาวาทาที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ที่มีค่อนข้างมากนั้น เป็นภาพสะท้อนของความขัดแย้งที่อยู่ในสังคมไทย ซึ่งไม่สามารถที่จะแยกความขัดแย้งที่เกิดในสื่อใหม่ไม่ว่าชนิดใดออกจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของไทยได้ ประเด็น Hate Speech หรือการโต้ตอบกันอย่างดุเดือดในโซเชียลมีเดียเป็นเพราะกติกากฎเกณฑ์ในสังคมเองยังไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนว่าแท้จริงแล้วสังคมกำลังดำรงอยู่ใน ระบบการเมืองแบบไหนอย่างไร ดังนั้นเมื่อถกเถียงกันเรื่องสื่อใหม่จึงไม่ใช่ว่าการจัดการสื่อใหม่ให้มีความสุภาพ แต่ควรจะพูดคุยถึงการรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก และควรถกเถียงโต้แย้งกันด้วยข้อมูลความรู้ ไม่ใช่การโจมตีด้วยอารมณ์ความรู้สึก หรือไปลดทอนความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น จะเห็นได้ว่า

Manipulative Speech นั่นคือถ้อยคำที่เน้นความรักความสามัคคีของคนในชาติ ศีลธรรมวัฒนธรรมอันดีที่ควรรักษา แต่ละเลยที่จะวิเคราะห์และถกเถียงถึงปัญหาที่แท้จริงในสังคม สิ่งนี้ควรถูกตั้งคำถามเพราะมันนำไปสู่ความรุนแรงในสังคมได้

ด้านความคิดเห็นต่อประเด็นนี้จากองค์กรรัฐพลรัฐ กิจในธรรม ตัวแทนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เห็นว่า โดยพื้นฐานการแสดงความคิดเห็นใดๆ อย่างเสรีในสื่อใหม่ สามารถทำได้อย่างสร้างสรรค์ แต่ขอให้อึดหลักการตามรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ ทั้งนี้อ้างตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2550 มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัด เสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้

เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากนี้ ตัวแทนจาก กกต. ยังย้ำว่า นอกจากสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแล้วประชาชนยังมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐอีกด้วย สื่อใหม่เองก็ได้เข้ามามีบทบาทตราบนี้ กล่าวคือทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากรัฐได้รวดเร็วขึ้นด้วย

ด้านตัวแทนจากนักการเมือง บุญยอด สุขถิ่นไทย รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ เห็นว่า แม้ถ้อยคำที่เห็นว่าเป็นการเหยียดหยาม หรือแสดงความเกลียดชังต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม หากเป็นข้อเท็จจริง ไม่ควรถูกจัดรวมให้เป็น Hate Speech ทว่าก็ต้องมีการพิสูจน์ตามแต่ละกรณี เพราะทั้งนี้ต้องยอมรับว่า สื่อใหม่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ที่เนื้อหา คลิปเสียง คลิปวิดีโอสามารถถูกตัดต่อหรือแก้ไขได้ สิ่งเหล่านี้ต้องได้รับการตรวจสอบ หากมีการกล่าวหาและละเมิดสิทธิผู้อื่นก็ต้องมีกระบวนการฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาท

อย่างไรก็ดี รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ เห็นว่าการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีนั้นทำได้ แต่ทุกคนต้องมีความตระหนักไม่ตำหนิผู้อื่นอย่างหยาบคาย ควรมีความละเอียดถี่ถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความคิดเห็นต่อสถาบันหลัก-สถาบันเบื้องสูงของคนไทย ทุกหน่วยงานของรัฐต้องให้ความรู้แก่ประชาชน และเข้ามาดูแลเรื่องนี้อย่างจริงจังด้วย

สถานการณ์ฉุกเฉินปี 2548 ซึ่งว่าด้วยรัฐสามารถเข้ามาห้ามไม่ให้กระทำการใดๆ หรือห้ามแสดงออกใดๆ ก็ตาม และรัฐสามารถสั่งการให้กระทำการใดๆ ก็ได้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม อาจไปตรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นด้วย

อีกทั้งการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในไทยยังไม่ได้รับและไม่สามารถตรวจสอบได้ ว่าฉุกเฉินจริงหรือไม่ด้วย ในขณะที่ในบางประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถทำได้ นอกจากนี้ยังพบว่าเว็บไซต์จำนวนมากถูกปิด เห็นชัดว่ากฎหมายเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในโลกออนไลน์ และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนอย่างยิ่งว่าการเลือกตั้งครั้งนี้จะเป็นไปอย่างเสรี และเป็นธรรมหรือไม่ อย่างไร?

สื่อออนไลน์ กับ ขอบเขตการแสดงความคิดเห็น และการหาเสียงทางการเมือง

สื่อออนไลน์ นับได้ว่าเป็นสื่อใหม่ที่สามารถเอาชนะข้อจำกัดของสื่อดั้งเดิมได้ ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์, วิทยุ, โทรทัศน์ เพราะสื่อหลักเหล่านี้ถูกควบคุม กำกับดูแล และถูกแทรกแซงจากรัฐได้โดยง่าย อีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่ถูกผลิตขึ้นหรือนำเสนอโดยสื่อใหม่ ยังผ่านการคัดกรองจากกองบรรณาธิการด้วย ในขณะที่สังคมมองสื่อใหม่ ซึ่งได้แก่ อินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน ว่าเป็นสื่อที่คนใช้นั้น

“ต้องยอมรับว่า สื่อใหม่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ที่เนื้อหา คลิปเสียง คลิปวิดีโอสามารถถูกตัดต่อหรือแก้ไขได้ สิ่งเหล่านี้ต้องได้รับการตรวจสอบ หากมีการกล่าวหาและละเมิดสิทธิผู้อื่นก็ต้องมีกระบวนการฟ้องร้องข้อหาหมิ่นประมาท”

บุญยอด สุขถิ่นไทย
รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์



โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีบรรยากาศของการแข่งขันสูงระหว่างสองพรรคการเมืองใหญ่ กอปรกับสถานการณ์ทางการเมืองหลังการปฏิวัติรัฐประหาร ในปี 2549 และการสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงในปี 2553 เป็นต้นมา ผู้เข้าร่วมอภิปรายต่างตั้งคำถามอย่างหนักต่อการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหญ่ในปี 2554 นี้ว่า ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลทหาร, พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ปี 2550, และพระราชกำหนดการบริหารราชการภายใน

ไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตนที่แท้จริงในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จึงไม่ต้องรับผิดชอบกับการกระทำและความเห็นนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกออนไลน์

ด้านชลรัฐ กิจในธรรม ตัวแทนจากคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) กล่าวว่า กกต. เองก็นำสื่อใหม่อย่าง อินเทอร์เน็ตมาใช้ในการทำงานเช่นกัน มีการจัดทำเว็บไซต์ เว็บบล็อก เพื่อให้ความรู้ด้านกฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายระเบียบต่างๆ ว่าด้วยพรรคการเมือง รวมถึง เนื้อหาของ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทาง กกต.ยัง



“สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครพรรคต่างๆ และทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป และสื่อนี้ก็ยากแก่การควบคุม ดังนั้นจึงเสนอว่า สื่อมวลชนและสื่อใหม่เองต้องทำงานอย่างมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ ที่นำเสนอและสะท้อนปัญหาในสังคม หรือความเป็นไปทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา”

ชลรัฐ กิจไฉธรรม, คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ขอความร่วมมือและทำงานร่วมกับกระทรวงไอซีทีด้วย เพื่อร่วมกันติดตาม หาข้อมูล หากมีกรณีร้องเรียนการกระทำทุจริตใดๆ ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอีกด้วย ทั้งนี้ ชลรัฐกล่าวยกตัวอย่าง หากมีคนเขียนข้อความใน Twitter และผู้ที่โพสต์ข้อความเท็จนั้น ก็จะถูกดำเนินคดีด้วย แต่หากไม่มีบันทึกอิเล็กทรอนิกส์หรือหลักฐานไฟล์ใดๆ ก็คงไม่สามารถดำเนินการสอบสวนได้ ส่วนเหตุที่มีการโพสต์ข้อความที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติในต่างประเทศ ก็ถือว่าอยู่นอกอธิปไตยของประเทศไทย กกต.ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการ

ตัวแทนจาก กกต. ยังมองว่าสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครพรรคต่างๆ และทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป และสื่อนี้ก็ยากแก่การควบคุม ดังนั้น กกต. จึงเสนอว่า สื่อมวลชนและสื่อใหม่เองต้องทำงานอย่างมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ ที่นำเสนอและสะท้อนปัญหาในสังคม หรือความเป็นไปทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา สื่อที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งกลุ่มใด เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ถือเป็นสื่อเทียม สังคมควรแบ่งแยกให้ชัดเจนว่าสื่อใดเป็นสื่อแท้สื่อเทียม

อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมอภิปรายหลายคน ต่างเห็นว่า สังคมควรร่วมกันสร้างและมีการบังคับใช้มาตรฐานบรรทัดฐาน หรือมีจริยธรรมแบบเดียวกันในการควบคุมกำกับสื่อดั้งเดิม นำมาใช้กับสื่อใหม่ด้วย นอกจากนี้ในช่วงการเลือกตั้งทั่วไปของไทย สื่อใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการหาเสียง และการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก จนมีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับ บทบาทของสื่อใหม่กับการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการกำหนดขอบเขตเพื่อควบคุมสื่อใหม่นี้ แม้ว่าสื่อออนไลน์จะมีส่วนช่วยหนุนเสริมให้มีการเผยแพร่ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วฉับไวมากยิ่งขึ้น แต่สถาบันและองค์กรทางการเมือง และการปกครองของรัฐ กลับเห็นว่าสื่อใหม่อาจเป็นภัยและเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ สร้างความแตกแยกและความรุนแรงในสังคม

ต่อประเด็นนี้ จิรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ออนไลน์ประชาไท แสดงความคิดเห็นว่า สังคมมักพูดถึงการควบคุมจำกัดขอบเขตของสื่อออนไลน์ มากกว่าการหนุนเสริมเพื่อขยายขอบเขตของสื่อนี้ออกไป

“รัฐมักวิตกกังวลและคิดว่าต้องจำกัดขอบเขต และควบคุมสื่อนี้ เพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อการการเลือกตั้งต่างๆ ที่สื่อใหม่ยังไม่เติบโตมากนัก ในสังคมไทย แต่รัฐกลับมุ่งที่จะควบคุมให้สื่อนี้หยุดการเจริญเติบโตเสียแล้ว”

จิรนุช เปรมชัยพร
หนังสือพิมพ์ออนไลน์ประชาไท



ให้กว้างขวางมากขึ้น หรือจะใช้ประโยชน์จากสื่อนี้ให้มากที่สุดได้อย่างไร รัฐมักวิตกกังวลและคิดว่าต้องจำกัดขอบเขตและควบคุมสื่อนี้ เพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อการการเลือกตั้งต่างๆ ที่ สื่อใหม่ยังไม่เติบโตมากนักในสังคมไทย แต่รัฐบาลมุ่งที่จะควบคุมให้สื่อนี้หยุดการเจริญเติบโตเสียแล้ว

จิรนุช กล่าวต่อว่า หากทำความเข้าใจการใช้สื่อออนไลน์ในสังคมไทยแล้ว พบว่าสื่อนี้ยังไม่ถูกนำมาใช้อย่างแท้จริงและเต็มศักยภาพ ยังไม่มีพรรคการเมืองใดใช้สื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง นั่นอาจเป็นเพราะว่าตัวเลขประชากรที่ใช้สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตยังไม่มีนัยยะสำคัญมากนัก ประเทศไทยมีประชากร 60 กว่าล้านคน แต่คนที่มิสอิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 40 ล้านคน คนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตมี 21 ล้านคน และคนเหล่านั้นใช้ Social Media อาทิ Facebook, Twitter และอื่นๆ มีเพียง 10 ล้านคน และในจำนวนนี้ผู้ใช้ประมาณ 8 ล้านคนอยู่ในกรุงเทพฯ เห็นได้ชัดว่า คนที่เข้าถึงสื่อใหม่ยังคงกระจุกตัวอยู่มากในเมืองใหญ่ ไม่ใช่คนส่วนใหญ่ทั่วไปของทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม สื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยขยายพื้นที่ในการถกเถียง แลกเปลี่ยน สร้างวิวาทะทางสังคมการเมืองได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเชื่อมโยงกับสื่อกระแสหลัก เช่น ทีวี หนังสือพิมพ์ด้วย

สื่อออนไลน์ช่วยทำให้เกิดการสื่อสารและไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอย่างไร้พรมแดน ไม่เพียงเท่านั้น สื่อออนไลน์ยังช่วยตั้งคำถามกับการทำหน้าที่ของสื่อกระแสหลัก และองค์กร สถาบันต่างๆ ในสังคมด้วย

ด้านปรাপต์ บุญปาน ตัวแทนจากหนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์ อธิบายว่า สื่อออนไลน์นั้นมีบทบาทอย่างมากในการนำเสนอประเด็นข่าวสารข้อมูลที่ผลิตซ้ำ หรือต่อยอดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่น่าเสนอโดยโทรทัศน์-หนังสือพิมพ์ ฉะนั้นสื่อกระแสหลัก-สื่อออนไลน์ ไม่ได้มีบทบาทที่แยกออกจากกันเลยทีเดียว แต่บางครั้งทำงานร่วมกัน หรือทำหน้าที่ตรวจสอบ และสร้างสมดุลในการนำเสนอข่าวสารต่างๆ ต่อสังคม อย่างไรก็ตาม สังคมมักพูดถึงสื่อใหม่อย่างเต็มไปด้วยความหวัง แต่ในบริบทของสังคมไทยก็มีข้อจำกัดหรือขอบเขตหลายอย่างด้วยตัวบทกฎหมายต่างๆ อีกด้านหนึ่งคือ คนที่เข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตก็ไม่ใช่นักส่วนใหญ่ของประเทศ และคนเมืองเท่านั้นที่เป็นเสียงกระแสหลักของประเทศ

ปรাপต์ ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ครั้งหนึ่งสื่อออนไลน์เคยเป็นพื้นที่แสดงความเห็นที่กว้างขวางหลากหลายได้ แต่พื้นที่ดังกล่าวหดหายไปมาก นับแต่มีการประกาศ



“สื่อใหม่ถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม ซึ่งแท้จริงแล้วสังคมไทยมีปัญหาอื่นๆ อยู่แล้ว นั่นคือปัญหาเชิงคุณค่า สังคมไม่ตื่นตัวและไม่ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกหรือหลักการพื้นฐานของการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยของไทย ความขัดแย้งในสื่อใหม่จึงเป็นตัวสะท้อนปัญหาความเข้าใจและคุณค่าในสังคมไทย โดยตัวมันเองสื่อใหม่ไม่ใช่ปัญหาสังคม”

ปรাপต์ บุญปาน, หนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์

จิรนุช เปรมชัยพร กล่าวต่อว่า สื่อใหม่มีประโยชน์ แต่สังคมตกใจว่ามันมีสภาพมากแล้วนึกไปถึงการควบคุมแทนที่จะคิดถึงการใช้อย่างสร้างสรรค์ สื่อออนไลน์เปิดโอกาสให้คนเข้ามาถกเถียงจับตา พลัฒประชาชนเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการตรวจสอบของสังคม ช่วงการเลือกตั้ง สื่อนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพในการจับตาทั้งในแง่พฤติกรรมส่วนบุคคลหรือในสาธารณะ หลายเว็บไซต์มีการรวบรวมนโยบาย รวมไปถึงผลงานต่างๆ ของพรรคการเมือง และช่วยเชื่อมโยงข้อมูลจากที่ต่างๆ เชื่อมโยงประชาชนในหลากหลายพื้นที่ ซึ่งสามารถช่วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ติดตามตรวจสอบกระบวนการหาเสียงได้ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่พลเมืองในพื้นที่ต่างๆ ทำได้ แท้จริงแล้ว

สถานการณ์ฉุกเฉิน มีเว็บไซต์จำนวนมากถูกปิดไป คนที่แสดงความคิดเห็นใน Facebook อย่างเสรีกลับถูกดำเนินคดีจำนวนไม่น้อย อีกทั้งยังถูกบรรทัดฐานทางสังคมจัดการคนที่เห็นต่าง มีความเชื่อที่แตกต่างจากความคิดกระแสหลัก อย่างที่เรียกว่า ‘การล่าแม่มด’ สิ่งนี้ได้กลายเป็นความล้มเหลวของสื่อใหม่ในสังคมไทยในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา

และถึงแม้ว่ามีผู้ใช้ Facebook และ Twitter จำนวนมากขึ้น แต่การพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่างๆ ทางสังคมและการเมืองกลับมีลดน้อยลง สังคมมองสื่อใหม่เป็นจุดที่ขยายความเกลียดชังทางการเมืองระหว่างคนไทยมากขึ้น สื่อใหม่ถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม ซึ่งแท้จริงแล้ว

สังคมไทยมีปัญหาอื่นๆ อยู่แล้ว นั่นคือปัญหาเชิงคุณค่า เช่น สังคมไม่ตื่นตัวและไม่ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก หรือหลักการพื้นฐานของการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยของไทย “ความขัดแย้งในสื่อใหม่จึงเป็นตัวสะท้อนปัญหาความเข้าใจและคุณค่าในสังคมไทย โดยตัวมันเอง สื่อใหม่ไม่ใช่ปัญหาสังคม”

อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล ตัวแทนจากเครือข่ายพลเมืองเน็ต ย้ำว่าแท้จริงแล้วสังคมภายนอกหรือภายในโลกออนไลน์ไม่ได้แยกขาดออกจากกัน ยังคงเป็นสังคมเดิม และหลักการสิทธิขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของไทย ที่รัฐและสังคมต้องเคารพสิทธิของพลเมือง-สิทธิทางการเมือง ของคนที่อยู่ในสังคมร่วมกัน สิ่งเหล่านี้เป็นหลักการที่ต้องยึดถือเป็นสากลอย่างเท่าเทียม ทั้งในสังคมของมนุษย์ที่ปฏิสัมพันธ์กันตัวต่อตัว และสังคมในโลกออนไลน์ด้วย

ผู้เข้าร่วมอภิปรายหลายคนยังเห็นตรงกันว่า ในช่วงการเลือกตั้งนี้ หน้าที่ของกกต. ไม่ใช่เพียงแค่ตรวจสอบการทุจริต หรือการซื้อเสียงขายเสียงเท่านั้น แต่ต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องการเลือกตั้งด้วย ต้องทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มที่เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อเลือกตั้งอย่างมีเหตุมีผลด้วย และหากมีการปิดเว็บไซต์ต่างๆ กกต.ต้องมีการแสดงหลักฐานและมีการตรวจสอบ ตัดสินอย่างโปร่งใสตรงไปตรงมา มีความเที่ยงธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย อีกทั้ง กกต. ไม่จำเป็นต้องเข้าไป

ควบคุม เพราะสื่อออนไลน์เป็นโลกเสรีต้องได้รับความคุ้มครองด้วยสิทธิเสรีภาพด้านความคิด และการแสดงออก อันเป็นผลดีต่อการพัฒนาคน สังคมและประเทศชาติ

ต่อประเด็น พ.ร.บ.การกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ ที่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีของประชาชน ตัวแทนจากเครือข่ายพลเมืองเน็ต ตั้งคำถามต่อนักการเมืองว่าจะมีบทบาทในการแก้ไข พ.ร.บ.ดังกล่าวนี้ หรือไม่อย่างไร

ด้านนักการเมือง บุญยอด สุขถิ่นไทย ตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวว่า สังคมต้องร่วมกันถกเถียงและหาคำจำกัดความที่ยอมรับตรงกันให้ได้ ว่าสิ่งใดคือความมั่นคงของชาติที่ประชาชนไม่ควรละเมิด สถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นสถาบันหลัก เรียกได้ว่าเป็นความมั่นคง ไม่ควรละเมิด ส่วนเว็บไซต์ใดๆ ที่ถูกปิดไปด้วยข้อหาละเมิดนี้ ต้องพิจารณาเป็นรายไปว่าละเมิดจริงหรือไม่ มากน้อยอย่างไร

ด้าน จิรายุ ห่วงทรัพย์ ตัวแทนพรรคเพื่อไทย แม้ว่าจะกล่าวไม่เห็นด้วยกับการปิดเว็บไซต์ต่างๆ ของรัฐ เพราะเห็นว่าท่ามกลางเว็บไซต์ที่มีมากมาย ย่อมมีทั้งที่ดีและไม่ดี หากมีเว็บไซต์ใดที่นำเสนอข้อความที่เข้าข่ายผิดกฎหมายหมิ่นสถาบัน ก็ให้มีการตรวจสอบจับกุมอย่างโปร่งใสชัดเจน ย่อมจะส่งผลให้ผู้อื่นไม่กระทำเช่นเดียวกันนั้น



‘หน้าที่ของกกต. ไม่ใช่เพียงแค่ตรวจสอบการทุจริต หรือการซื้อเสียงขายเสียงเท่านั้น แต่ต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องการเลือกตั้งด้วย ต้องทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มที่เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อเลือกตั้งอย่างมีเหตุมีผลด้วย และหากมีการปิดเว็บไซต์ต่างๆ กกต.ต้องมีการแสดงหลักฐานและมีการตรวจสอบ ตัดสินอย่างโปร่งใสตรงไปตรงมา มีความเที่ยงธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย’

นอกจากนี้ สมชัย สุวรรณบรรณ กรรมการไทยพีบีเอส ให้ความเห็นผ่านเทปบันทึกการสัมภาษณ์ว่า หลังจากการยึดอำนาจหรือการรัฐประหารในปี 2549 เป็นต้นมา เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างบรรยากาศแห่งแตกแยก ความเกลียดชัง เกิดจากการยุยงและให้ข่าวด้านเดียวของสื่อกระแสหลัก และสื่อใหม่บางกลุ่ม อีกทั้งเนื่องจากสื่อส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมของโดยรัฐ และกลุ่มเอกชนที่มีอำนาจมาอย่างยาวนาน

สมชัย กล่าวต่อว่า รัฐใช้อำนาจควบคุมปิดกั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทั้งสื่อหลักและสื่อใหม่มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดแรงกดดันสื่อเหล่านี้ไม่ให้เกิดความคิดเห็นอย่างเสรี จึงเกิดการปะทุของข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น และกระแสโต้กลับข่าวสารด้านเดียวอย่างเข้มข้น จนมีการเกิดขึ้นของเผ่าพันธุ์ใหม่ทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน และสร้างความเป็นใหญ่ของฝ่ายตนโดยใช้สื่อใหม่เข้ามาช่วย อย่างไรก็ตาม กรรมการไทยพีบีเอส เห็นว่า ทว่าสื่อออนไลน์หรือเว็บไซต์ ก็ยังถือเป็นสื่อที่ยังพอจะมีเสรีภาพที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารอีกด้านหนึ่งได้

"ฉะนั้น สื่อใหม่ก็ต้องมีมาตรฐานในการทำงานสื่อด้วย นอกจากตรวจสอบการทำงานของสื่อกระแสหลักแล้ว ยังต้องมีความเป็นธรรมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และเป็นพื้นที่ในแลกเปลี่ยนของหลายๆ ฝ่ายอย่างแท้จริง แม้ว่าสื่อเองอาจจะนิยมขึ้นขอบพรรคการเมืองใดก็ตาม จำเป็นต้องเปิดพื้นที่ให้ฝ่ายอื่นๆ ได้แสดงความเห็นหรือนำเสนอข้อมูลด้วย สื่อทุกสื่อต้องพยายามสร้างความสมดุลในการทำงานข่าว พร้อมทั้งมีความเคารพต่อผู้ที่คิดเห็นต่างกันด้วย ไม่เพียงเท่านั้นประชาชนยังต้องตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพของตนด้วย ในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลของรัฐ เมื่อพลเมืองเข้มแข็ง ก็จะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมภายนอกและสังคมออนไลน์ให้พัฒนายิ่งขึ้น" กรรมการไทยพีบีเอส กล่าว

ความท้าทายของ 'สื่อใหม่' กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองช่วงก่อนและหลังเลือกตั้ง

สื่อทีวีดาวเทียม - เคเบิลทีวี

สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม กรรมการผู้อำนวยการ T-News กล่าวถึงการทำงานด้านสื่อและข่าวสารข้อมูลในยุคปัจจุบันนี้ว่า ได้มีการผลิตสื่ออย่างเชื่อมโยงกันทั้งในรูปแบบของสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุชุมชนท้องถิ่น และเว็บไซต์ รวมถึงการส่งข่าว SMS ไปยังโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ จากสถานการณ์ปัจจุบันทำให้พบว่า ไม่มีคำจำกัดความสำหรับสื่อที่แน่นอนตายตัวอีกต่อไปเนื่องจากการเข้ามามีบทบาทของสื่อใหม่ ที่นอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในขณะที่ชาวบ้านประชาชนทั่วไปสามารถผลิตสื่อ ผลิตข่าวสารและนำเสนอเองได้ ไม่มีใครสามารถปิดกั้นใครได้ หากมีการปิดเว็บไซต์ก็สามารถเปิดใหม่ได้ ปัจจุบันประชาชนสามารถฟังวิทยุ ดูข่าวสารที่เว็บอินเทอร์เน็ตได้แล้ว ฉะนั้นความท้าทายของสื่อหลักสื่อรองจึงอยู่ที่ทำงานข่าว หรือผลิตสื่อเพื่อนำเสนอข้อเท็จจริง ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง ด้วยเทคโนโลยีใหม่ แต่ให้อยู่ภายใต้กฎหมาย จริยธรรม และเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย สงบสุขของสังคม

ด้าน จักรชัย ตะวันธรงค์ ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม Spring News กล่าวว่า แม้ว่าสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทยจะเปลี่ยนผ่านมาหลายยุคหลายสมัยจากจอตาสู่การทำข่าวแบบสลิปคั่น และยุคเล่าข่าว สิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงคืออิสรภาพของคนที่ทำสื่อยังคงค่อนข้างถูกจำกัดบนคลื่นออกอากาศที่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ แต่ในช่วง 4-5 ปีมานี้ การผลิตรายการของจานดาวเทียม นำไปสู่การผลิตข่าวสารผ่านโทรทัศน์เคเบิลมากขึ้น การเกิดขึ้นของ Spring News ก็เพราะต้องการให้สังคมมีสื่อที่ไม่ใช่ของรัฐเท่านั้น อีกทั้งในช่วงที่มีการสลายการชุมนุมใน

"ปัจจุบันทำให้พบว่าไม่มีคำจำกัดความสำหรับสื่อที่แน่นอนตายตัวอีกต่อไปเนื่องจากการเข้ามามีบทบาทของสื่อใหม่ ที่นอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ในขณะนี้ชาวบ้านประชาชนทั่วไปสามารถผลิตสื่อ และผลิตข่าวสารนำเสนอเองได้ ไม่มีใครสามารถปิดกั้นใครได้ หากมีการปิดเว็บไซต์ก็สามารถเปิดใหม่ได้"

สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม, กรรมการผู้อำนวยการ T-News



ปี 2553 ถือเป็นจุดเปิดตัวของ Spring News ในการเข้ามาเป็นสื่อกลางและนำเสนอข่าวสารจากทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ให้ทุกฝ่ายได้แสดงความเห็น

ทั้งนี้ จักรชัย กล่าวเสริมว่า ในฐานะสื่อใหม่ การผลิตรายการเสนอทาง Spring News จะนำเสนอข่าวสารอย่างรับผิดชอบต่องสังคม ไม่ผลักรังแกให้คนดู ฉะนั้นบนจอทีวีจะไม่มีการให้ ‘ผู้ชมโปรดใช้วิจารณญาณในการรับชม’ เด็ดขาด กองบรรณาธิการจะคัดกรองข่าวสารก่อนนำเสนอ แต่ก็มุ่งมั่นนำเสนอข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือน เพราะเชื่อว่าคนดูสามารถคิดวิเคราะห์เองได้ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ บทบาทที่สำคัญของสื่อใหม่อย่าง Spring News คือ รมรณคเให้ประชาชนออกไปเลือกตั้ง และนำเสนอแนวนโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ สัมภาษณ์นักการเมืองจากหลากหลายพรรค เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของประชาชน

จากการถูกจำกัดและควบคุมโดยรัฐ แต่ก็อาจจะถูกควบคุมโดยกลุ่มทุน เพราะองค์กรสื่อใหม่ที่ขยายตัวขึ้นก็ต้องการทุนสนับสนุนการดำเนินงานเช่นกัน ความท้าทายของสื่อใหม่จึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้สามารถอยู่รอด ทำงาน และสร้างรายได้เลี้ยงตัวเองด้วย ความท้าทายอีกอย่างคือกฎหมายที่ควบคุมสื่อใหม่อยู่ หากคนทำสื่อละเมิดกฎหมายจริง ก็ต้องถูกดำเนินคดีไปตามนั้น

วริษฐ์ กล่าวทิ้งท้ายว่า อย่างไรก็ดี การควบคุมสื่อของรัฐก็ไม่ใช่หลักประกันว่าจะไม่เกิดความรุนแรงขึ้นในสังคม เนื่องจากการปิดกั้นสื่อ และข้อมูลข่าวสารถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่น่าไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งขับเคลื่อนไปด้วยอุดมการณ์ ความเชื่อต่างๆ การที่ทั้งรัฐและทุนเข้ามาควบคุม และครอบงำสื่อ ก็ยังจะก่อให้เกิดความรุนแรง



“การควบคุมสื่อของรัฐก็ไม่ใช่หลักประกันว่าจะไม่เกิดความรุนแรงขึ้นในสังคม เนื่องจากการปิดกั้นสื่อ และข้อมูลข่าวสารถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่น่าไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งขับเคลื่อนไปด้วยอุดมการณ์ ความเชื่อต่างๆ การที่ทั้งรัฐและทุนเข้ามาควบคุม และครอบงำสื่อ ก็ยังจะก่อให้เกิดความรุนแรง”

วริษฐ์ ลี้มทองกุล เครือผู้จัดการ

ต่อประเด็นการก่อตัวและความท้าทายของสื่อใหม่นี้ วริษฐ์ ลี้มทองกุล ตัวแทนจากเครือผู้จัดการ ให้ความเห็นว่า สื่อใหม่รูปแบบแรกที่เติบโตในประเทศไทยคือ อินเทอร์เน็ต ต่อมาภายหลังจึงมีวิทยุชุมชน และเคเบิลทีวีตามมาเป็นลำดับ และด้วยเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้เอง ได้เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในช่วงการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและการเมืองของไทย ทั้งก่อนและหลังช่วง 19 กันยายน 2549 ที่มีการปฏิวัติรัฐประหาร นอกจากนี้ สื่อใหม่ทำให้ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้นในการบริโภคข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นการฟังวิทยุชุมชนทางอินเทอร์เน็ต การรับข่าวทางโทรศัพท์มือถือ การอ่านข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ การรับสารจาก Facebook และ Twitter ซึ่งมีความฉับไว รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าสื่อดั้งเดิม คนสามารถเลือกรับสารเฉพาะที่ตัวเองต้องการได้ ตัวแทนจากเครือผู้จัดการ ยังกล่าวอีกด้วยว่า เว็บบล็อก ยูทูบ ได้เข้ามาลดบทบาทและความสำคัญของสื่อหลักลงเรื่อยๆ ประชาชนสามารถผลิตและนำเสนอข้อมูลต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาสื่อเดิม เชื่อว่าอีกไม่กี่ปีข้างหน้าสถานีวิทยุชุมชนต่างๆ ก็จะถูกเชื่อมโยงมาอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งหมดด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าสื่อใหม่จะพ้น

วิทยุชุมชน-วิทยุท้องถิ่น

นอกจากสื่อออนไลน์แล้ว สื่อใหม่ยังหมายรวมถึงสื่อทีวีดาวเทียม เคเบิลทีวี วิทยุชุมชนและวิทยุท้องถิ่นอีกด้วย ต่อเรื่องนี้ ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า วิทยุชุมชนถือได้ว่าเป็นสื่อภาคประชาชน และในช่วงกึ่งทศวรรษที่ผ่านมา วิทยุชุมชนได้ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และขยายแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่า สื่อในโลกนี้ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นกลุ่มสื่อที่ยึดโยงกับสถาบันทางอำนาจในสังคม ปราชญ์การณัสื่อวิทยุชุมชนทางการเมืองในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นสื่อที่ไม่ยึดโยงกับสถาบันทางอำนาจทางสังคมแบบเดิมๆ อีกต่อไป

ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว กล่าวต่อว่า วิทยุชุมชน ทำหน้าที่เป็นสื่อในการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิความเป็นธรรม ประชาธิปไตย กลุ่มวิทยุชุมชนจำนวนหนึ่งผันตัวเองขึ้นมาเสนอเนื้อหา โดยเกาะประเด็นเรื่องสิทธิ ความเป็นธรรม ประชาธิปไตย สื่อเหล่านี้ตกเป็นเป้าการถูกควบคุม



“วิทยุชุมชนจำนวนหนึ่งผันตัวเองขึ้นมานำเสนอเนื้อหา โดยเกาะประเด็นเรื่องสิทธิ ความเป็นธรรม ประชาธิปไตย (...) วิทยุชุมชนเหล่านี้ก่อตั้งโดยประชาชนเพื่อสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มที่ถูกกดขี่จากรัฐ และผู้มีอำนาจมักจะใช้อำนาจเพื่อไปควบคุมสื่อเหล่านี้ การเกิดขึ้นของวิทยุชุมชนในไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำหน้าที่ขับเคลื่อนเพื่อการต่อสู้ทางชนชั้น”

ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อย่างหนักจากรัฐ วิทยุชุมชนเหล่านี้ก่อตั้งโดยประชาชนเพื่อสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มที่ถูกกดขี่จากรัฐ และผู้มีอำนาจมักจะใช้อำนาจเพื่อไปควบคุมสื่อเหล่านี้ การเกิดขึ้นของวิทยุชุมชนในไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำหน้าที่ขับเคลื่อนเพื่อการต่อสู้ทางชนชั้น

นอกจากนี้ อาจารย์จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสริมว่า เนื่องด้วย ภูมิทัศน์ทางการเมืองของสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคชนบท ชาวชนบทปัจจุบันไม่ใช่ชาวนาชาวไร่ที่รับข้อมูลข่าวสารจากรัฐส่วนกลางและสื่อกระแสหลักเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป นับแต่เกิดการรัฐประหารปี 2549 ส่งผลประชาชนในภาคชนบทตื่นตัวทางการเมืองอย่างรุนแรง และอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ในขณะที่รัฐบาลยินดีปรีดากับการที่มีอำนาจนอกระบบหนุนให้ขึ้นมาครองอำนาจ ชาวชนบทกลับตั้งคำถามกับกติกาและหลักการของประชาธิปไตย ถือว่าเป็นสภาวะการณ์ได้กลับการรัฐประหารผ่านการใช้สื่อใหม่

ด้าน กฤษณพงศ์ พรหมบึงรำ ตัวแทนจากสถานีวิทยุชุมชนคลื่นคนรักเชียงใหม่ - วิทยุชุมชนคนเสื้อแดง กล่าวว่า วิทยุชุมชนคนเสื้อแดงหลายแห่งเกิดขึ้นมาก่อนการยึดอำนาจรัฐประหาร แต่ไม่ได้เน้นกิจกรรมทางการเมืองมากนัก ส่วนใหญ่ดำเนินการที่เน้นความบันเทิงเป็นหลัก ภายหลังเกิดการรัฐประหาร จำนวนคนไม่น้อยไม่เห็นด้วยกับการยึดอำนาจของ

ทหาร สื่อหลักไม่นำเสนอความคิดที่แตกต่างนี้ วิทยุชุมชนเชิงพาณิชย์หรือเพื่อความบันเทิงเปลี่ยนแปลงตัวเองมาเป็นวิทยุเพื่อการเมือง เน้นต่อต้านรัฐประหารโดยตรง กลายเป็นกระบอกเสียงที่สำคัญของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ในเกือบทุกจังหวัดในประเทศไทย จังหวัดละ 3-4 คลื่นสถานี

ส่วนบทบาทของวิทยุชุมชน ในช่วงการเลือกตั้ง กฤษณพงศ์ พรหมบึงรำ กล่าวว่า วิทยุชุมชนก็ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนในท้องถิ่น ร้องเรียนต่อ กกต. ซึ่งไม่ได้ประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการเลือกตั้งต่อประชาชน ไม่ว่าด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสิ่งพิมพ์ คนทำวิทยุชุมชนจึงต้องช่วยกันหาข้อมูลเพื่อมาบอกต่อแก่คนในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ ยังประกาศเจตนารมณ์ชัดเจนสนับสนุนประชาธิปไตยให้คนในท้องถิ่นออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันให้มาก ทั้งนี้ วิทยุชุมชนท้องถิ่น มิได้ยืนอยู่เคียงข้างพรรคเพื่อไทยเท่านั้น แต่จะต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและยึดหยัดอยู่กับพรรคการเมืองใดก็ตามที่มีอุดมการณ์นี้ และหากมีอำนาจทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองไทยอีก วิทยุชุมชนก็จะทำหน้าที่ในการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ บอกเล่าข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ และตระหนักถึงสิทธิของตนในระบบประชาธิปไตยเช่นเคย

“วิทยุชุมชนท้องถิ่น มิได้ยืนอยู่เคียงข้างพรรคเพื่อไทยเท่านั้น แต่จะต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและยึดหยัดอยู่กับพรรคการเมืองใดก็ตามที่มีอุดมการณ์นี้ และหากมีอำนาจทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองไทยอีก วิทยุชุมชนจะทำหน้าที่ในการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ บอกเล่าข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ ตระหนักถึงสิทธิของตนในระบบประชาธิปไตยเช่นเคย”

กฤษณพงศ์ พรหมบึงรำ, สถานีวิทยุชุมชนคลื่นคนรักเชียงใหม่





จากงานวิจัยของ ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว พบว่า ชาวชนบทท้องถิ่นลุกขึ้นมาใช้สื่อทางเลือก สื่ออื่นนอกเหนือจากการรับสารจากโทรทัศน์กระแสหลัก เพราะว่าทีวีกระแสหลักมักนำเสนอข่าวสารด้านเดียว ผูกขาดความคิด และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คนท้องถิ่นเริ่มติดตั้งจานดาวเทียม และเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากเคเบิลทีวีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้เปรียบเทียบกับข่าวสารกระแสหลัก และเปิดรับข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งได้ลุกขึ้นมาผลิตสื่อเพื่อใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในชุมชนท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่า วิทยุชุมชน หรือสื่อเสียงแดงทั้งหลายในภาคชนบทเป็นการปฏิวัติด้านสื่อที่สำคัญ นั่นคือการผันผู้รับสื่อมาเป็นผู้ใช้สื่อและแสวงหาข่าวสารทางเลือก บริโภคข่าวสารอย่างหลากหลายมากขึ้น และการมีสื่อที่หลากหลายนี้ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงของสื่อหลายประเภทเข้าด้วยกัน สร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสารที่ตัดข้ามเส้นแบ่งระหว่างเมืองและชนบท

"จากทัศนะเดิมที่มองว่าคนในเมืองเป็นผู้ใกล้ชิดแหล่งข้อมูลข่าวสารมากที่สุด เมืองเป็นศูนย์กลางข่าวสาร กับชนบทบ้านนอกที่ล้าหลัง ข่าวสารเข้าไม่ถึง มาวันนี้ชาวบ้านท้องถิ่นไม่เพียงบริโภคข่าวสารจากหลากหลายแหล่งแล้ว ยังก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนและมีการใช้เว็บไซต์ในการถ่ายทอดวิทยุของชุมชนด้วย ถือเป็นการเปิดศักราชของสื่อใหม่โดยคนชนบทที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองทัดเทียมหรืออาจมากกว่าคนในเมือง ซึ่งตรงนี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ" ดร.ปิ่นแก้ว กล่าว

อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวต่อว่า นอกจากนี้ วิทยุชุมชนจำนวนมากได้รับเงินสนับสนุนหลักจากคนในชุมชน มีอาสาสมัครมาทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ บางสถานีอาจจะมียาทุนจัดตั้งทว่าจุดหลักสำคัญ คือวิทยุชุมชนมีรากฐานหลักจากความต้องการของชุมชน จึงดำเนินการเพื่อตอบสนองและรับผิดชอบต่อชุมชนนั้นๆ อีกทั้งวิทยุชุมชนเป็นสื่อสองทาง เชื่อมโยงและมีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้จัดรายการและผู้ฟัง มีวิทยุชุมชนจำนวนมากทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์อ่านข่าว วิเคราะห์ข่าวต่างๆ นำข่าวจากหนังสือพิมพ์มาเล่าหรืออ่านด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายให้กับคนในชุมชนฟัง และงานวิจัยยังพบว่า หากวิทยุชุมชนทางการเมืองใดที่เน้นความรุนแรง สุดท้ายคนในชุมชนไม่เข้าร่วมสนับสนุนด้วยก็จะปิดตัวไปเอง

ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว กล่าวสรุปว่า ตามหลักการประชาธิปไตย ปรากฏการณ์วิทยุชุมชนการเมือง สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนไม่ได้เป็นผู้รับสื่ออย่างเดียวแต่สามารถใช้สื่อได้ด้วย และยังมีผลต่อความเข้าใจต่อความเป็นคนทำงานสื่อมืออาชีพกับมือสมัครเล่นด้วย เพราะ ณ เวลานี้การชี้วัดว่าใครเป็นสื่อมืออาชีพหรือไม่มันไม่สามารถมาชี้วัดคุณค่าของข่าวสารข้อมูลที่สังคมและประชาชนต้องการได้ เนื่องจากสื่อและข่าวสารมีหลากหลายมากยิ่งขึ้น และประชาชนได้ลุกขึ้นมาผลิตสื่อ ข่าวสารด้วยตัวเอง โดยไม่



“สื่อใดๆ ก็ควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความคิดที่เป็นประชาธิปไตย สื่อน่าจะแสดงจุดยืนในการสนับสนุนนโยบายของพรรคการเมืองใดนั้นย่อมได้ แต่จำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และไม่ละเลยนำเสนอความคิดหรือนโยบายของพรรคการเมืองอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้บทบาทของวิทยุชุมชน คือการเปิดพื้นที่ให้เกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด

สุเทพ วิลเลิต, คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ

ฟังสื่อหรือนักข่าวมีอาชีพอีกต่อไป เพราะสื่อหลักไม่ได้ทำงานตอบสนองหรือสะท้อนปัญหา ความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงของชนบทอย่างทั่วถึงและลึกซึ้งเพียงพอ คนในเมืองหรือชนชั้นกลางอาจใช้ Facebook หรือ Twitter ในการแสดงความเห็นของตน คนในชนบทเองก็ใช้วิทยุชุมชนทำหน้าที่จุดนี้ ในช่วงหลายปีมานี้ วิทยุชุมชนได้กลายเป็นสถาบันชุมชนทางการเมืองประเภทใหม่ ที่มีบทบาทมากขึ้น นอกเหนือไปจากบ้าน วัด โรงเรียนไปแล้ว

สุเทพ วิลเลิต คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ กล่าวว่า แม้ว่าจะมีกฎหมายออกมารองรับด้านสื่อ คือ พรบ.ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ 2551 และพรบ.การจัดสรรคลื่นความถี่ 2553 ออกมาก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถให้เสรีภาพของประชาชนหรือ ผู้ประกอบธุรกิจรายย่อยของท้องถิ่นให้สามารถดำเนินการจัดทำทีวีหรือวิทยุท้องถิ่นได้ สุเทพ กล่าวเสริมว่า ด้านคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลเรื่องกิจการโทรคมนาคมที่เข้ามาทำหน้าที่ชั่วคราวในการออกใบอนุญาต ตลอดระยะเวลาสองปีที่ผ่านมาวิทยุขนาดเล็กหกพันกว่าแห่งที่ขึ้นทะเบียนกลับพบว่าไม่มีเพียงสถานีเดียวที่เพิ่งได้รับใบอนุญาต ไม่เพียงเท่านั้น เกิดการจับกุมสถานีทั้งวิทยุชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวิทยุธุรกิจหรือวิทยุชุมชน การเมืองก็ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 7 เมษายน ปี 2553 สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพของวิทยุชุมชนอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม สื่อใดๆ ก็ควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความคิดที่เป็นประชาธิปไตย สื่อน่าจะแสดงจุดยืนในการสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือนโยบายของพรรคการเมืองใดนั้นย่อมได้ แต่จำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และไม่ละเลยนำเสนอความคิดหรือนโยบายของพรรคการเมืองอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้บทบาทของวิทยุชุมชน คือการเปิดพื้นที่ให้เกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูลข่าวสารต่อประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

เชิงนโยบายหรือผลกระทบจากโครงการของรัฐที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สุเทพเสนอว่า ที่ผ่านมา มีข่าวปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า หน่วยงานรัฐจับกุมวิทยุชุมชนสื่อแดงซึ่งนำเสนอเนื้อหาหมิ่นสถาบันเบื้องสูง หรือปลุกระดม สร้างความขัดแย้ง และขยายความรุนแรงต่างๆ นั้น แต่ในขั้นตอนของการดำเนินคดีในการปิดสถานี ความผิดกลับเป็นกรณีที่เกี่ยวกับเครื่องส่งสัญญาณที่ไม่เป็นตามระเบียบข้อบังคับของการมีวิทยุชุมชน

ฉะนั้น สุเทพเห็นว่า กติกาในสังคมจึงต้องมีการทบทวน นับตั้งแต่คุณภาพและวุฒิภาวะในการนำเสนอข่าวของสื่อ ตลอดจนเหตุผลในการปิดสถานีวิทยุชุมชน รวมถึงเว็บไซต์จำนวนมากโดยปราศจากระบบการตรวจสอบ และการดำเนินคดีตามกฎหมายที่ชัดเจน หลายคดีไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่ามีฐานความผิดอย่างไร ประเด็นเหล่านี้หากสังคมไม่ได้ถกเถียงถึงกรอบกติกาที่ชัดเจน จะเป็นเงื่อนไขนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

สุดท้าย หนึ่งในผู้เข้าร่วมการอภิปรายในครั้งนี้กล่าวว่า ประชาชนนั้นมีความเท่าทัน และฉลาดเลือกรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ อยู่แล้ว รัฐไม่จำเป็นต้องเข้ามาควบคุม แทรกแซง ปิดกั้นการทำงานของสื่อ รัฐต้องดูแลคุ้มครองประชาชน รัฐต้องไม่ละเมิด และปกป้องไม่ให้ผู้ใดละเมิดสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล (Right to Information) และสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Expression) ของประชาชน อีกทั้ง ทุกสื่อควรเปิดพื้นที่ให้คนในสังคมสามารถสื่อสารประเด็นต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมให้มากที่สุด “สื่อเองก็จะเกิดการพัฒนา ประชาชนก็ได้รับข้อมูลความรู้ และเกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยน คนและสื่อก็จะพัฒนา คนและสื่อก็จะวิวัฒน์ สังคมประชาธิปไตยก็จะเกิดขึ้น”



สื่อใหม่กับการเคลื่อนไหวทางการเมือง

เป็นรายงานบทสรุปจากเวทีอภิปรายสาธารณะ “ความท้าทายของสื่อใหม่กับการเมืองไทยช่วงการเลือกตั้งทั่วไป 2554” เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2554 ณ อาคารมหิตลาธิเบศร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ ประเทศไทย จัดโดย มูลนิธิไฮนริค เบ็ลล์ (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ร่วมกับ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ร่วมอภิปราย:

นักวิชาการ

ดร.พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ดร.พิรงรอง รามสูต รณนันท คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พรรคการเมืองและหน่วยงานภาครัฐ

ชลรัฐ กิจในธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้ง
บุญยอด สุขถิ่นไทย รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์
จิรายุ ห่วงทรัพย์ รองโฆษกพรรคเพื่อไทย

องค์กรด้านสิทธิเสรีภาพสื่อ

อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล เครือข่ายพลเมืองเน็ต
สุเทพ วิไลเลิศ กรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ

สื่อออนไลน์

จิรนุช เปรมชัยพร หนังสือพิมพ์ออนไลน์ประชาไท
ปราปต์ บุนปาน หนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์
วิรัช ลิ้มทองกุล เครือผู้จัดการ

สื่อสาธารณะ เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน และวิทยุท้องถิ่น

นัตรชัย ตะวันธรงค์
ตัวแทน Spring News
สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม
กรรมการผู้อำนวยการ T-News
กฤษฎพงษ์ พรหมบึงรำ
สถานีวิทยุชุมชนคลื่นคนรักเชียงใหม่
สมชัย สุวรรณบรรณ
กรรมการไทยพีบีเอส

ผู้ดำเนินรายการ:

ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ รองคณบดี คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ช่วงเช้า)
กรรณิการ์ กิจติเวชกุล (ช่วงบ่าย)

เอกสารเผยแพร่โดย
เรียบเรียงโดย
บรรณาธิการ:

จัดหน้าและรูปเล่ม:
ภาพ:
ติดต่อ:

มูลนิธิไฮนริค เบ็ลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
สิริลักษณ์ ศรีประสิทธิ์
(ภาษาไทย) สิริลักษณ์ ศรีประสิทธิ์, โสภิตา วีรกุลเทวัญ, วรวรรณ วรรณลักษณ์
(ภาษาอังกฤษ) เอริค มิรามอน
สิริลักษณ์ ศรีประสิทธิ์
คิม_ประชาไท
มูลนิธิไฮนริค เบ็ลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
75 ซอยสุขุมวิท 53 (ไต้-มาติ) แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร. 02-6625960-2 ต่อ 107 แฟกซ์ 02-6627576 E-mail: info@th.boell.org
Website: www.boell-southeastasia.org